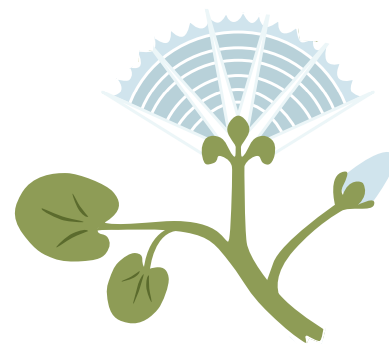

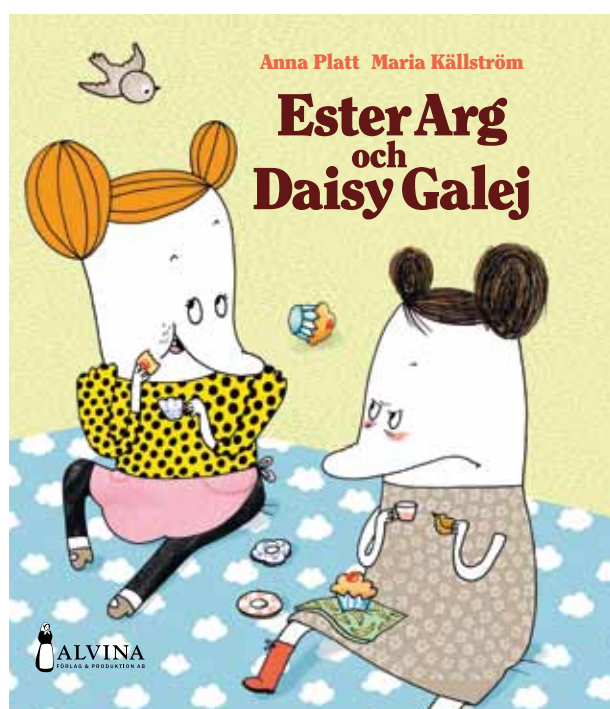
En arbetshandledning från Alvina förlag

Ester Arg och Daisy Galej

Text: Christina Johnson Bild: Maria Källström Form: Eva Englund

2012-09-25

ISBN: 978-91-86391-12-6

Bilderboken *Ester Arg och Daisy Galej* är en varm berättelse om två vänner som har ett motsatt förhållningssätt till världen; den ena är lättretlig och ilsken, den andra godmodig och gladlynt. Daisy älskar att baka och det doftar vanilj och kanel hemma hos henne. Hon dukar fram fina fat och kaffekoppar smyckade med blommor och fjärilar. Fast nästan alltid när de fikar blir Ester ilska. Daisy kanske tuggar för högt eller andas genom näsan så det piper. Det är saker som gör Ester väldigt upprörd. Trots olikheterna förblir Ester och Daisy goda vänner. Boken belyser rätten att få vara i sina egna känslor även då det handlar om laddade känslor som ilska.

Om Arbetshandledningen

I arbetshandledningen finner du övningar som ger möjlighet att närma sig boken från olika håll, och att reflektera kring den både i samtal och eget skapande. Övningarna är indelade i följande teman:

- Arg eller glad?
- Vänner
- Matte med bananer och kakor

Barnens egna reflektioner och tankar kan användas som utgångspunkt. Boken lyfter allmänna frågor om känslor och rätten att uttrycka dem. Samtidigt som den väcker tankar om vänskap, respekt och medmänsklighet.

I den här handledningen ger vi förslag på ett flertal övningar där barnen uppmanas till att reflektera och skriva eller berätta utifrån boken samt till kreativt skapande. Självklart kan övningarna varieras och förändras för att passa era förutsättningar, och kanske ger de inspiration till helt andra sätt att utforska boken. Kanske har barnen egna idéer ni kan utgå från?

Förankring i styrdokumentet

Handledningen till *Ester Arg och Daisy Galej* är förankrad i läroplanen för förskola respektive aktuell årskurs i grundskolan. Enligt *Läroplanen för förskolan (Lpfö-98 reviderad 2011)* ska förskolan se till att barnen utvecklar:

- Sin förmåga att fungera enskilt och i grupp, hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt ta ansvar för gemensamma regler.
- Tillägnar sig och nyanserar innebörden i begrepp, se samband och upptäcker nya sätt att förstå sin omvärld.
- Sin förmåga att lyssna, reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar och försöker förstå andras perspektiv.
- Utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra.
- Intresse för bilder, texter och olika medier samt sin förmåga att använda sig av, tolka och samtala om dessa.
- Sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama.
- Sin förståelse för rum, form, läge och riktning och grundläggande egenskaper hos mängder, antal, ordning och talbegrepp samt för mätning, tid och förändring.
- Sin förmåga att urskilja, uttrycka, undersöka och använda matematiska begrepp och samband mellan begrepp.

Förskoleklassen inkluderas i den läroplan som gäller för åk 1–3. Följande gäller för de olika ämnen som är speciellt aktuella i arbetet med *Ester Arg och Daisy Galej*.

SVENSKA:

Läsa och skriva: Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord och bild samspelar.

Tala, lyssna, och samtala: Att lyssna och återberätta i olika samtalssituationer.

Muntliga presentationer och muntligt berättande om vardagsnära ämnen för olika mottagare. Bilder och andra hjälpmedel som kan stödja presentationer.

Berättande texter och sakprosatexter: /... / Texter i form av rim, ramsor, sånger, bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Berättande och poetiska texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.

Texter som kombinerar ord och bild /.../

Några skönlitterära barnboksförfattare och illustratörer.

Instruerande texter, till exempel spelinstruktioner och arbetsbeskrivningar, och hur de kan organiseras med logisk ordning och punktuppställning i flera led.

Språkbruk: Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.

Skillnader mellan tal och skriftspråk, till exempel att talet kan förstärkas genom röstläge och kroppsspråk.

SAMHÄLLSKUNSKAP:

Att leva tillsammans: Livsfrågor med betydelse för eleven /.../

BILD:

Bildframställning: Framställning av berättande bilder, till exempel sagobilder.
Teckning, måleri, modellering och konstruktion.

Bildanalys: Historiska och samtida bilder och vad bilderna berättar, till exempel dokumentära bilder från hemorten och konstbilder.

MATEMATIK:

Samband och förändringar: Olika proportionella samband, däribland dubbelt och hälften.

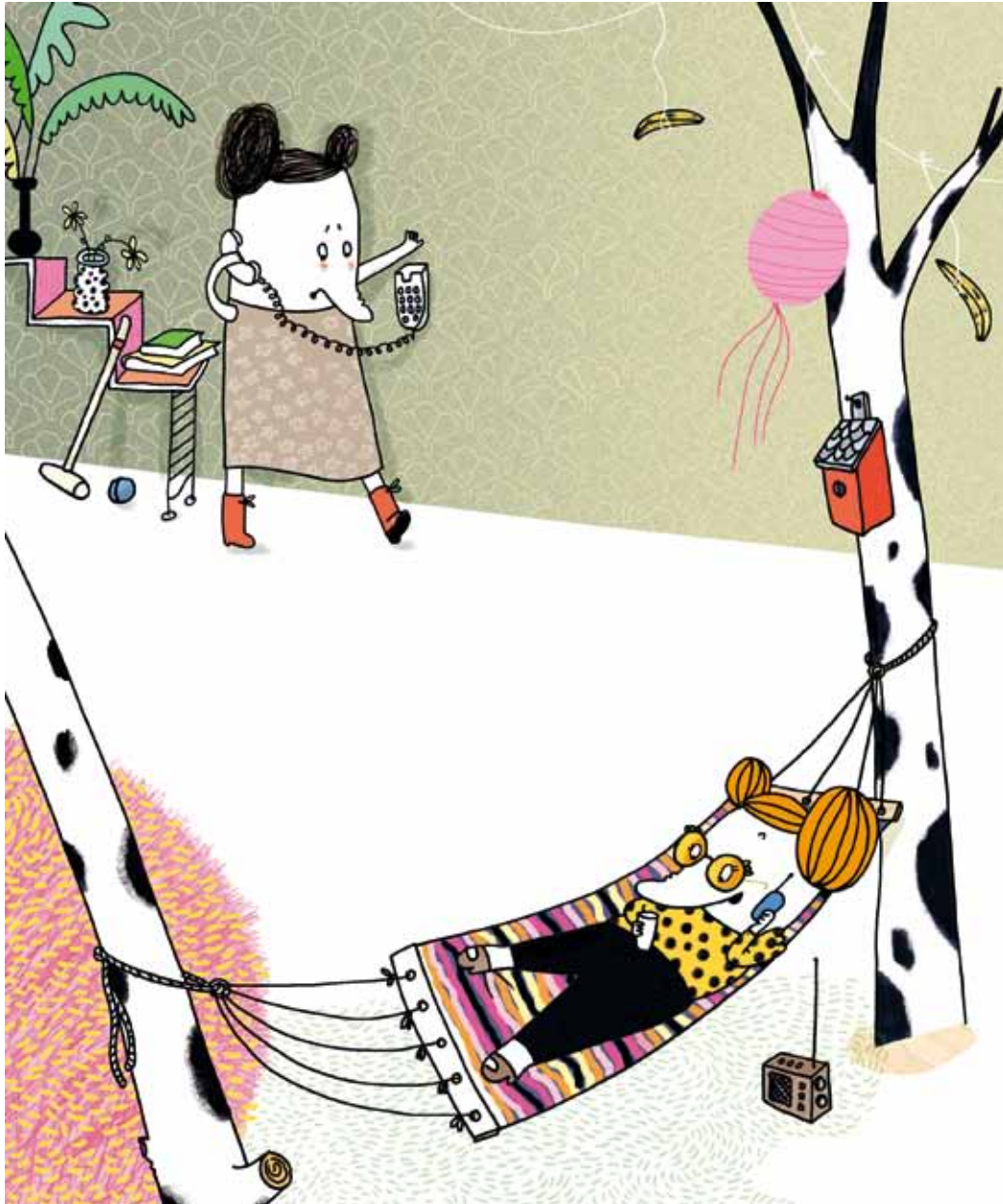
Jämförelser och uppskattningar av matematiska storheter. Mätning av längd, massa, volym och tid med vanliga nutida och äldre måttenheter.

Geometri: Symmetri, till exempel i bilder och i naturen, och hur symmetri kan konstrueras.

Problemlösning: Strategier för matematisk problemlösning i enkla situationer.

Matematisk formulering av frågeställningar utifrån enkla vardagliga situationer.

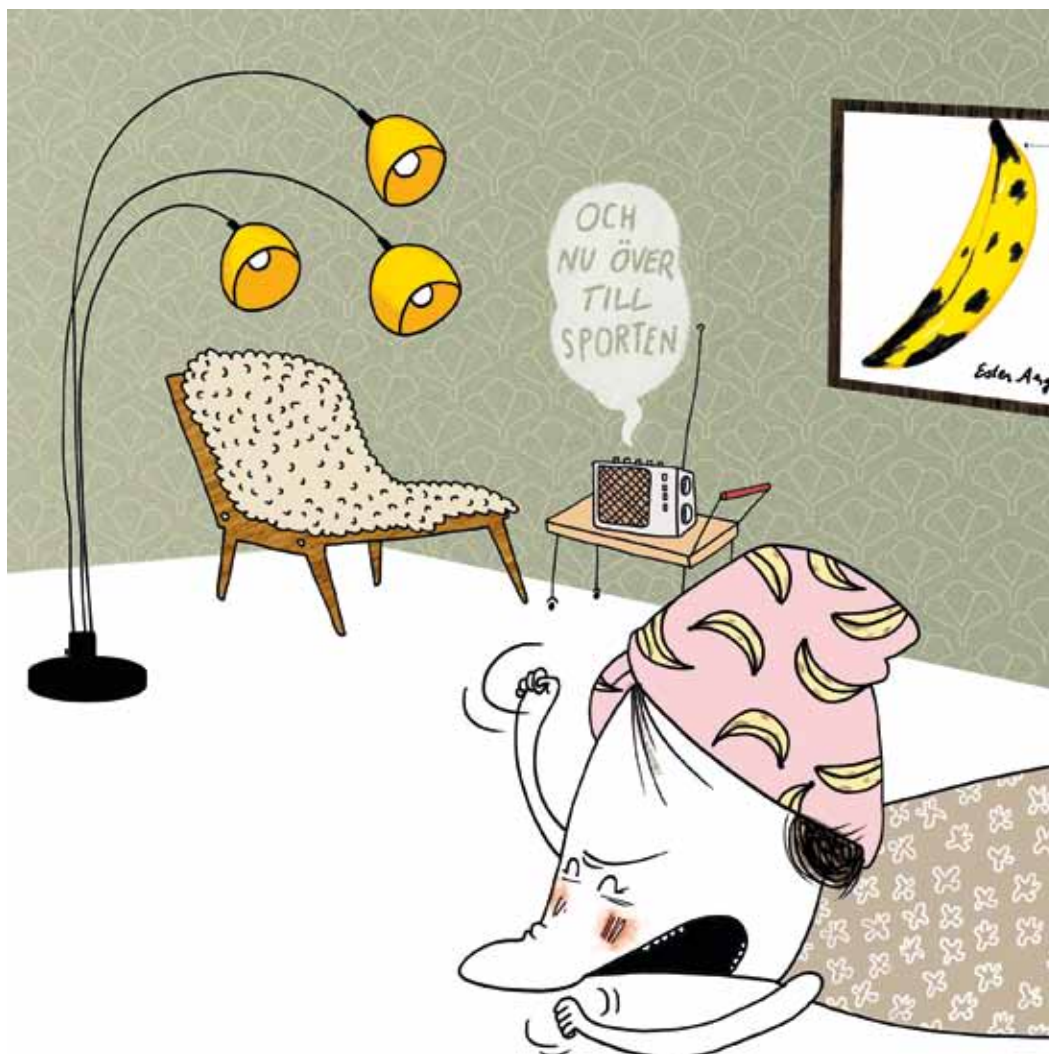

Diskussionsfrågor:

- Ester och Daisy är goda vänner. Hur visar det sig i bilderna?
- Ester kan bli så nedrans arg! Hur ser det ut i bilderna?
- Daisy kan bli så himla glad! Hur ser det ut i bilderna?
- Ibland skäms Ester när hon har varit arg. Hur ser hon ut då?
Varför tror ni att hon skäms? Tycker du att det kan kännas jobbigt att vara arg?
Hur känns det när någon annan är arg på dig?

- När arg-känslan har försvunnit ringer Ester till Daisy för att be om ursäkt.
”Det gör ingenting alls, ibland kan man ju bli lite surmulen”, säger Daisy då.
När någon säger ”Varsågod”, säger ju den andra ”Tack”. Men vad ska man egentligen säga när man tar emot ett förlåt? Kan ni komma på ett bra ord eller uttryck för det?
- När Daisy vill bli sams med Ester bjuder hon in henne på fika.
Hur brukar du visa att du vill bli sams med någon?
- Ester blir lätt arg och Daisy blir lätt glad. De har olika lynne, men finns det annat som de är lika i? Är det viktigt att vara lika varandra för att vara vänner?
- När Daisy säger ”det finns inga dåliga väder, bara dåliga kläder” då blir Ester irriterad.
Det finns visst dåliga väder tycker hon. Vilket väder tror ni är Esters favoritväder?
Och vilka väder gillar Daisy?
- Ester blir inte ens glad när solen lyser. Daisy blir inte ens arg när varmvattnet tar slut.
Tänk om de kunde byta humör med varandra bara för att prova! Eller i alla fall mötas i ett humör som är lite lagom? Finns det något humör som är mitt emellan glad och arg?
Hur är man då?
- Ester och Daisy har bott grannar i många herrans år. Och de har blivit goda vänner.
Har du några grannar som har blivit vänner? När kan det vara bra att ha grannar och när kan det vara besvärligt?

Arg eller glad?

I boken om Ester och Daisy möter vi två olika personligheter med ett utlevande humör och ett starkt känsloliv. Det kan vara både härligt och skrämmande med starka känslor. Handledningen ger under temat *Arg eller Glad* en möjlighet att jobba med känslor på olika sätt. Här ges några förslag på övningar som vrider och vänder på själva känslan: Vilka känslor finns det? Hur ser de ut? Hur känns de? Andra övningar fokuserar på hur barnen kan förhålla sig till sina och andras känslor: Hur kan man hantera ilska och sorg? Vad får man göra när man är arg? Finns det bra ilska?

Vilka känslor finns det?

Ester är oftast arg och Daisy är oftast glad. Vilka känslor finns det? Skriv tillsammans upp alla känslor ni kommer på, och rita gärna bilder till. Välj ut några känslor som ni dramatiserar! Hur ser känslorna ut när de visar sig i kropp och ansikte? Hur låter känslorna? Vilka känslor märks mest för dem som är runt omkring? Finns det nästan omärkbara känslor? Byt känsla med känslouttryck. Hur blir det när ni leende säger: jag är så ledsen? Eller när ni med surmun säger: jag är så glad!

Hur känns det i kroppen?

Daisy kan bli så sprudlig utav lycka att hon måste hoppa upp och ner. Hur känns det i kroppen när man blir arg eller glad? Eller när man får en annan känsla? Välj en känsla och rita och berätta! Finns det färger som passar extra bra till de olika känslorna, eller speciella material och strukturer? Använd dem för att göra kollage! Och kanske en utställning med glادتavlor eller surbilder.

Hur låter olika känslor?

I en bok visar sig känslor särskilt mycket i kroppsspråk och ansiktsuttryck. Men känslor uttrycker sig också på andra sätt – till exempel i rösten! Titta på bilderna på Ester och Daisy och se om ni kan höra hur de låter? Fundera på hur röst förändras efter känsloläge: härma en ledsen röst och försök sätta ord på hur den låter. Eller en glad röst, hur låter den?

Hantera känslor

Ibland blir man bara så arg!! Så arg att man kokar, kastar skor, spottar på golvet och skriker sitt högsta. Det känns som om det där arga bara *måste* ta sig ut ur kroppen innan man kan bli lugn igen. Men får man göra vad som helst när man är arg? Finns det sådant man inte bör göra och varför? Vad kan man göra istället? Skriv tillsammans och rita till!

Bra ilska

Ibland är det bra och viktigt att vara arg. Till exempel när någon gör något dumt mot dig eller en annan person. I vilka situationer tycker ni att ilska kan vara bra? Fundera tillsammans över vad man kan säga eller göra om någon är dum, eller mobbar. Kom på bra idéer för hur man stoppar mobbning – eller hur man gör för att det inte ska uppstå mobbning i er klass eller på er skola. Gör en affisch med bilder och text att sätta upp i klassrummet!

Titta på konstbilder

Vi förstår att Ester är arg när hon dunkar nävarna i golvet. Hur skildras känslor i andra sorters bilder? Titta på konstbilder på ett museum eller i en bok, och leta efter känslor i dem. Hur skildras till exempel kärlek, sorg och ensamhet? Vilka fler känslor kan ni upptäcka? Välj en bild som ni tycker är intressant och hitta på en historia om vad som har hänt.

Gladlistan

Vad gör dig glad? Skriv en lista eller rita sådant som gör dig glad. Spara listan eller bilderna till någon gång när du är ledsen och vill bli glad igen. Kanske kan du ge en kopia av gladlistan till någon som vill veta hur man gör dig glad.

Vänner

Ester Arg och Daisy Galej är goda vänner. Och de accepterar varandra som de är! I den här berättelsen möter vi två personer som är varandras raka motsatts i sitt förhållningssätt till världen och ändå håller ihop. Med finurliga detaljer i text och bild bygger författarna upp en värme omkring dessa motsatta personligheter som gör att vi finner sympati för dem båda. Den belyser på ett roligt sätt den djupa trygghet och vänskap som kan uppstå om man accepterar sina medmänniskors olikheter. Här följer övningar som vrider och vänder på innebörden av vänskap. Hur är en bra vän och hur gör man för att bli vän är några exempel.

Hur är en bra vän?

Är en god vän en Ester som märker när hon surat för mycket? Eller en Daisy som tröstar och förlåter? Eller är det något helt annat som är viktigt för dig? Hur är en bra vän?

Varför är det viktigt att vara vän med någon? Rita och berätta.

Att bli kompis

Ester och Daisy har blivit vänner eftersom de bor grannar. Vissa vänner verkar alltid ha funnits där medan andra kommer till på vägen. Om man vill bli vän med någon som man inte känner så bra, hur kan man göra då? Dramatisera en vänskapshistoria i små grupper och spela upp för varandra.

Fest!

Ibland har Ester och Daisy bananfrossa, då är det festligt! Det är viktigt att fira ibland – och kanske ännu viktigare är det att kunna se de små saker i livet som man kan vara glad över. Om man lär sig att uppskatta dem så finns det dessutom alltid en anledning att fira! Vad skulle ni vilja fira i er klass? Hur skulle ni kunna fira det? Ester och Daisy gör festen ännu festligare med snygga partyhattar. Ni kan också göra egna partyhattar som passar till er fest! Då tränar ni samtidigt på tredimensionellt tänkande och på att konstruera saker.

Andra berättelser om vänskap

Ester och Daisys vänskap håller för känslostormar och smågräl och de vet hur man bäst blir sams. Vänskap kan se olika ut. Har ni läst andra historier om vänskap? Vad handlade de om? Leta på biblioteket efter andra böcker som handlar om vänskap. Läs högt tillsammans och fundera över likheter och olikheter med Ester och Daisys vänskap.

Matte med bananer och kakor

Att Ester och Daisy tycker att kakor och bananer är mums, råder det inga tvivel om. Ett kakbak kan vara en bra anledning att bjuda in bästa vännen Ester för en liten pratstund. Och har man riktigt många bananer så kan man göra fest – bananfrossa! Med utgångspunkt i smakminnet ges här förslag på en mängd övningar med matematik i fokus. En riklig kakreceptsamling i Ester och Daisys anda finns här nedan. Om ni vill undvika att baka och använda ätbara kakor i övningarna så kan ni förslagsvis göra kakor i trolldag, som kan målas och dekorerats med pärlor. Recept på det finns också! Övningarna där matematiska begrepp och måttenheter förekommer kan såklart anpassas efter gruppens nivå. Ibland är det kanske tillräckligt avancerad matematik att räkna så att rätt antal deciliter av någon ingrediens hålls i skålen.

Räkna bananer!

Ester och Daisy är galna i bananer och kakor. Räkna bananer i bilderna, hur många hittar ni? Hur många kakor hittar ni? (Ett tips! Bestäm innan ni börjar om ni ska räkna bananerna och kakorna på insidan av pärmerna.)

Symmetri

Genom att dela en frukt mitt itu får man två likadana delar som är spegelvända mot varandra. När man tittar på snittytan, bildas också ett mönster av kärnhus, klyftor eller annat. I det mönstret är den högra och den vänstra halvan likadana, men spegelvända mot varandra. Det brukar kallas för symmetri.

Prova att dela en banan mitt itu. Var går symmetrilinjen – den linje som skiljer delarna åt? Ibland kan det finnas flera olika symmetrilinjer, som kanske korsar varandra. Gör likadant

med andra frukter. Titta på mönstren inuti frukten, finns det symmetri i dem? Hur skiljer sig mönstren åt? Rita av mönster och försök att beskriva dem med ord.

Titta på din kropp, där finns det också symmetri! Ögon, öron och mungipor sitter till exempel på var sin sida om ansiktets symmetrilinje, som går mitt igenom panna, näsa och mun. Se dig omkring och se om du hittar fler exempel på symmetri!

Bananmönster

När Ester har tvättat håret virar hon in det i en handduk med bananmönster. Ester och Daisy gillar både bananer och mönster. Särskilt mycket gillar de bananmönster! Det finns även andra mönster i boken – vilka kan ni se? Gör egna mönster utifrån sådant som ni tycker om! Klipp eller skär ut en mall (en schablon) av ditt mönster. Använd en tvättsvamp och svampa färg över din mall. Testa hur det blir när du upprepar mönstret många gånger på ett stort vitt papper eller ett tyg. Fundera på hur upprepning och variation finns i mönstren.

Mått: liter och kilo

Daisy bakar gärna kakor till sin bästa vän. Bakning innehåller mycket matte; alla ingredienser ska vägas och mätas enligt receptet och antalet deciliter räknas noggrant när de hälls i skålen. Liter, deciliter, centiliter, kilo, hekto och gram är några exempel på mått. Ta fram alla mått i en måttsats och mät volym. Titta efter hur stor skillnaden är mellan olika mått genom att hälla upp en tesked mjöl på en tallrik, en matsked på en annan och en deciliter på en tredje. Hur förhåller sig måtten till varandra? Hur många deciliter vatten behövs till exempel för att fylla ett litermått?

Ta fram en våg och mät vikt. Vad väger en liter vatten? Vad väger en liter mjöl? Eller en liter bomull? Arbeta i mindre grupper och berätta för varandra vad ni kommit fram till.

Mått: minuter och sekunder

Daisy har pinfärska Napoleonhattar att bjuda på! De har precis kommit ut ur den varma ugnen. Kakorna bakas 10 minuter i ugnen för att bli klara. Tid går också att mäta precis som mjöl och vatten. Tid mäts ju i sekunder och minuter. Undersök tidsbegreppet. Sätt på musik och dansa loss som Daisy. Dansa i 2, 10 och 30 sekunder, 2 minuter. Stoppa musiken däremellan och känn efter hur lång tiden är. Mät tiden det tar att städa tillsammans! Eller att ställa upp er på ett led – hur lång tid tog det?

Baka och fördela kaka

Välj ett recept ur listan och sätt igång att baka! Låt en vuxen sköta den varma ugnen. Placera de ogräddade kakorna på plåten i fyra rader med tre kakor i varje. (Eller är det tre rader med fyra kakor i varje?) Hur många blir det sammanlagt? Dela sedan de nygräddade kakorna jämnt mellan dem som varit med och bakat.

Hälften eller dubbelt så många

Om ni är många och vill baka dubbel sats av någon av kaksorterna, så kan ni passa på att träna på att dubblera när ni mäter upp ingredienserna i receptet. Eller så behöver ni kanske bara hälften så många kakor. Hur ska ni göra då? Diskutera med barnen vad de tänker om saken innan ni presenterar er idé om hur ni kan göra.

Recept

Trolldag

Ingredienser:

3 delar vetemjöl

1 del salt

1–1½ del vatten (blandas ner lite i taget)

(Tillsätt 1 msk olja för varje dl salt – så blir inte händerna så torra.)

Gör så här:

1. Blanda vetemjöl och salt

2. Blanda i vatten lite i taget, krama degen.

Tips!

Använd vatten för att släta ut om det bildas sprickor i kakorna under ”bakningen”. Kakorna bör torkas över natten innan de målas. Använd hobbyfärg eller gouachefärg (inte vattenfärg), för bästa resultat. Ofärgad glasyr får ni om ni penslar med mjölk och stoppa in i ugnen i 250 grader. Vill ni att kakorna ska hålla länge kan ni slutlacka med hobbylack!

Finska pinnar

Ingredienser:

200 g smör

50 g socker

4 dl vetemjöl

ägg och pärlsocker till pensling

Gör så här:

1. Sätt på ugnen 175 grader.

2. Hacka samman smör, socker och vetemjöl.

3. Knåda till en slät deg. Låt degen vila lite i kylan.

4. Rulla ut till lillfingertjocka längder på ett mjölat bord.

5. Lägg flera längder tätt intill varandra,

6. Pensla över alla längderna med ägg och strö över med pärlsocker.

7. Skär rakt över längderna så att det blir 4–5 centimeter långa ”pinnar”.

8. Använd en stekspade och lyft över kakorna till ett bakplåtspapper på en plåt.

9. Grädda kakorna i cirka 12 minuter. Låt svalna på plåt eller galler.

Napoleonhattar

Ingredienser:

- 150 g smör
- 4 ½ dl vetemjöl
- 1 dl strösocker
- 1 ägg

Mandelmassa:

- 100 g sötmandel
- 1 ½ dl strösocker
- 1 äggvita
- 1–2 droppar grön hushållsfärg

Glasyr:

- 1 ½ dl florsocker
- 1 msk vatten
- ev. några droppar hushållsfärg

Gör så här:

Deg:

1. Arbeta snabbt ihop smör, mjöl och strösocker.
2. Tillsätt ägg och arbeta snabbt ihop till en deg. Ställ i kylskåp i 15–30 minuter.

Mandelmassa:

1. Skåla och skala mandeln.
2. Mal den skalade mandeln i mandelkvarn eller matberedare.
3. Blanda med socker och äggvita.
4. Färga med grön hushållsfärg.

Sätt ugnen på 175 grader.

Utbakning:

1. Kavla ut degen mellan bakplåtspapper eller plastfilm.
Pudra eventuellt på mer mjöl om den är för lös.
2. Ta ut rundlar som är cirka 6 cm i diameter.
3. Lägg en klick fyllning mitt på varje rundel och nyp ihop degen från tre håll.
4. Lägg kakorna på en plåt med bakplåtspapper.
5. Grädda mitt i ugnen cirka 10 minuter.
6. Låt svalna.

Glasyr:

1. Blanda samman ingredienserna till glasyren.
2. Droppa på glasyren.
3. Låt stelna.
4. De kakor man inte äter upp inom en vecka bör frysas eller förvaras i kylskåp.

Sockerdrömmar

ca 40 stycken

Ingredienser:

150 gram margarin

4 dl socker

1 ½ dl neutral olja

2 msk vaniljsocker

1 tsk hjortronsalt

1 msk vatten

5 dl vetemjöl

Gör så här:

1. Sätt ugnen på 150 grader.
2. Vispa margarin och socker tills det blir vitt och poröst
3. Tillsätt oljan och vispa en stund till.
4. Rör ut hjortronsaltet med vattnet och häll i det i smeten.
5. Blanda i vaniljsocker och mjöl.
6. Rulla till små bollar som läggs på bakplåt, klädd med bakplåtspapper.
7. Grädda i cirka 20 minuter.
8. Ställ ugnsluckan lite på glänt de sista 5 minuterna till exempel genom att sätta en vanlig matkniv mellan ugnen och ugnsluckan.

Chokladrutor

60 stycken

Ingredienser

5 dl vetemjöl

2 dl strösocker

4 msk kakao

1 msk vaniljsocker

1 stort ägg

200 g smör eller margarin

Pensling: uppvispat ägg och pärlsocker

Gör så här:

1. Sätt ugnen på 175 grader.
2. Blanda mjöl, socker, kakao och vanilj i en skål, eller direkt på bakkbordet.
3. Tillsätt ägget och rumsvarmt matfett.
4. Arbeta degen smidig. Rulla ut till 5 längder, lika långa som plåten. Platta till dem lite.
5. Pensla och strö på pärlsocker.
6. Grädda i 10–12 minuter. Skär längderna i bitar lite på snedden när de fortfarande är varma.

Honungsgömmor

Ingredienser:

- 100 gram smör
- 1 dl socker
- 1 msk vaniljsocker
- 2 msk flytande honung
- ½ tsk bikarbonat
- 2 dl vetemjöl

Gör så här:

1. Sätt ugnen på 175 grader.
2. Blanda rumsvarmt smör och socker.
3. Rör i honung och vaniljsocker
4. Blanda vetemjöl och bikarbonat och häll i.
5. Forma till strängar och platta ut på smord plåt.
6. Grädda i cirka 15 minuter.
7. Skär i sneda remsor och låt svalna.

Hallongrottor

ca 20 stycken

Ingredienser:

- 4 ½ dl vetemjöl
- 1 dl socker
- 1 tsk bakpulver
- 2 tsk vaniljsocker
- 200 g smör (eller margarin)
- 1 dl fast hallonsylt (till fyllning)

Gör så här:

1. Sätt ugnen på 200 grader.
2. Blanda samman mjöl, socker, bakpulver och vaniljsocker i en skål.
3. Skär matfettet i mindre bitar och tillsätt det. Arbeta snabbt samman till en deg.
4. Lägg degen i kylskåpet en stund.
5. Forma degen till bollar. Lägg bollarna i muffinsformar på plåt och gör en fördjupning i varje kaka.
6. Lägg i en klick hallonsylt.
7. Grädda mitt i ugnen i ca 10 minuter. Låt kallna på galler.

Pussmunnar

Ingredienser till degen:

4 ½ dl mjöl

¾ dl socker

200 g smör

Dessutom behövs kanel och socker

Gör så här:

1. Sätt ugnen på 200 grader.
2. Blanda mjöl och socker i en bunke.
3. Tärna smör och lägg i skålen.
4. Nyp ihop massan med fingertopparna lite snabbt.
5. Låt degen vila svalt ca 1 tim.
6. Rulla degen till en smal rulle och dela den i småbitar.
7. Ta två bitar av degen och kläm ihop till en pussmun.
8. Strö över kanel och socker.
9. Grädda i 8–10 minuter mitt i ugnen.

